

Nr 56

Av herrar **Svenning** och **Henningsson**, om bestämmelser rörande tillstånd att förändra vattnets kemiska beskaffenhet i allmän vattenledning.

(Lika lydande med motion nr 30 i Första kammaren)

Några svenska bestämmelser rörande tillstånd att bl. a. genom tillsatsmedel förändra vattnets kemiska beskaffenhet i allmän vattenledning eller därtill ansluten ledning finns icke. Varken 10 § lagen om allmänna vatten- och avloppsanläggningar eller 29, 30 och 31 §§ hälsovårdsstadgan eller 14 § livsmedelsstadgan eller andra kapitlet vattenlagen synes vara tillämpliga annat än i extrema fall. Ett cirkulär från medicinalstyrelsen år 1950 (MF nr 48) anger maximihalten av vissa ämnen i vatten men berör icke frågan om rätten att använda tillsatsmedel. Vatten skall enligt 1 § 2 mom. livsmedelsstadgan icke betraktas som tillsats till livsmedel. En illustration till den oklarhet, som gör sig gällande på detta område, är den diskussion som förekommit beträffande berättigandet av tillsats av fluor till dricksvatten i syfte att minska förekomsten av tandröta, vilken tillsats under många år med den medicinska expertisens gillande tillämpats i en del av Norrköpings vattenverks ledningsnät. Efter klagomål häröver har emellertid regeringsrätten helt nyligen (den 19 december 1961) resolverat, att sådan tillsats vore att betrakta som missförhållande i hälsovårdshänseende (3 § hälsovårdsstadgan) och återförvisat ärendet till länsstyrelsen.

Frågan om rätt att ändra vattenledningsvattens kemiska beskaffenhet har först under de senaste åren fått högre grad av aktualitet. Visserligen har sedan gammalt i många fastigheter installerats anordningar för s. k. avhårdning, d. v. s. minskande av hårdhetsgraden i vattnet innebärande en ändring av dess kemiska beskaffenhet, ehuru icke genom tillsatsmedel. Det har emellertid här icke i första hand varit fråga om dricksvatten utan huvudsakligen om vatten för förbrukning i ångpannor och anordningar för framställning av destillerat vatten m. m., bl. a. för att minska uppkomsten av s. k. pannsten. Stor omfattning har tillsats av klor till dricks- och badvatten fått för nedbringande av bakteriehalten. Medicinalstyrelsen har utfärdat (MF 105/1957) råd och anvisningar rörande utförandet av sådan klorering. För justering av surhetsgraden i mjuka vatten används tillsats av kalk. Dessutom förekommer tillsats av olika kemikalier till råvattnet vid reningen, vilka kemikalier dock lämnar vattnet i form av utfällningar.

Vad som ytterligare aktualiserat behovet av en rättslig reglering av förhållandena på detta område är införandet på den svenska marknaden av för enskilda fastigheter avsedda aggregat, som genom tillsats av polyfosfat uppges förhindra utfällning av olika salter och hålla rörledningarna fria från inkrusteringar av kalk-, järn- och manganföreningar och samtidigt skydda mot korrosion, vilket givetvis i och för sig vore önskvärt och lämpligt. Från sanitär synpunkt kan invändningar knappast göras, när det är fråga om fosfattillsats till varmvattenledningar, varmvattenberedare, kokare, kylsystem m. m. Svenska kommunaltekniska föreningens prövningsnämnd för vatten- och avloppsfrågor företräder emellertid principiellt den uppfattningen, att varje tillsats till vattnet i en ledning som är ansluten till allmän vattenledning, t. ex. såsom hittills av klor, bör vara förbehållen vattenverket självt och har vägrat godkänna aggregat för fosfattillsats. Skälet härtill synes vara, att vattenverket såsom ansvarigt för vattnets kvalitet icke kan åta sig att kontrollera varje fastighet. Å andra sidan har vattenverken själva enligt regeringsrättens förut nämnda resolution icke någon obegränsad rätt att använda tillsatser till vattnet.

När, såsom skett i ett icke ringa antal fall, fosfat tillsättes allt vatten i en fastighet, sålunda även vatten till hushållsbruk, för livsmedelsberedning och till dryck, uppstår problem även från sanitär synpunkt. Man saknar nämligen garanti mot olämplig, eventuellt skadlig koncentration av det tillsatta ämnet och mot vattnets förorening.

Hälsovårdsnämnden i Malmö underställde i skrivelse den 20 februari 1961 medicinalstyrelsen spörsmålet om under vilka villkor installation av nu ifrågavarande aggregat må kunna från sanitär synpunkt medges. Medicinalstyrelsen infordrade yttrande från statens institut för folkhälsan, som bl. a. framhöll följande: »Vid montering av separata reningsanordningar samt genom orena kemikalier eller bristfällig skötsel av apparaturen kan bakteriologiska infektioner ske inom anläggningens distributionsområde. Det kan ej heller uteslutas att vid vissa konstruktioner en icke önskvärd överdosering av kemikalier kan äga rum. För betryggande driftförhållanden kan erfordras speciella återsugningsskydd e. d. Enligt hälsovårdsstadgans 6 kap. skall hälsovårdsnämnd och vattenverk genom prov övervaka att det levererade vattnet i bakteriologiskt och fysikaliskt-kemiskt avseende är av tillfredsställande beskaffenhet över hela distributionsnätet. Om privata reningsanläggningar generellt skulle medges, kan den föreskrivna kontrollen av vattenverkets driftförhållanden bli missvisande eller ineffektiv.»

Medicinalstyrelsen betonade i svarsskrivelse till hälsovårdsnämnden i Malmö den 19 juni 1961 dels att styrelsen i princip kunde biträda folkhälsoinstitutets yttrande, dels nödvändigheten av att insättande av privata reningsanläggningar på ledningar anslutna till ett vattenverks distributionsnät föregås av en prövning av såväl hälsovårdsnämnd som vattenverk

med beaktande av eventuella risker för föroreningar och infektioner vid användning av reningsanläggningarna. Huruvida denna prövning i vissa fall kunde inskränkas till ett typgodkännande av viss apparatur, måste enligt styrelsens mening göras beroende av föreliggande erfarenheter av användning av sådan apparatur och eventuellt utredning genom särskild expertis.

Hälsovårdsnämnden i Malmö har med stöd av dessa anvisningar och efter samråd med vattenverkschefen medgivit installation försöksvis av fosfataggregat av en och samma konstruktion i två olika fastigheter, varvid nämnden upprepade gånger tagit prov för kontroll av det behandlade vattnets fysikalisk-kemiska och bakteriologiska beskaffenhet. Dessa prov har hittills gett tillfredsställande resultat. Rapporter om undersökningar vid vattenverken i Stockholm och Malmö rörande doseringsnoggrannheten hos vissa apparater synes ha varit mindre gynnsamma. Om tillförlitligheten hos andra aggregatkonstruktioner på detta område är kunskapen än mer bristfällig. Då det knappast är rimligt, att varje enskild hälsovårdsnämnd skall undersöka de olika konstruktionernas tillförlitlighet och då därjämte, såsom ovan framhållits, det rättsliga stödet för nämnderna att medge installation av här ifrågasvarande aggregat är oklart för att inte säga obefintligt, synes det oss vara av vikt, att frågan blir föremål för en central utredning liksom över huvud taget spörsmålet om rätten att förändra vattnets kemiska beskaffenhet i allmän vattenledning eller därtill ansluten ledning.

Vid bedömandet av fosfathalten i det behandlade vattnet har nämnden i Malmö stött på den svårigheten, att det i medicinalstyrelsens förut omnämnda cirkulär den 5 juni 1950 (MF nr 48) med råd och anvisningar till ledning för bedömandet av vattenundersökningar icke finnes någon uppgift om högsta tolerabla fosfathalt. Nämnden har emellertid utgått från uppgifter i tysk litteratur, enligt vilka en fosfathalt av 10 mg polyfosfat (mot svarande 7 mg P_2O_5) per liter vatten kan tolereras. Installationer av detta slag medges i Tyskland under förutsättning att vattnet får en halt av högst 5 mg P_2O_5 per liter (dricksvattenförordning den 19 december 1959). Emellertid kommer uppenbarligen åtminstone i vårt land installationer i stor skala att ställa de hälsovårdande myndigheterna inför så omfattande kontrolluppgifter, att de näppeligen kommer att kunna bemästra dem.

Betydelsen av den fråga, som här avhandlats, torde icke minskas av det förhållandet att, enligt vad som kommit till vår kännedom bl. a. genom uttalanden från försäljare av nu ifrågasvarande aggregat, myndigheterna i många orter i landet icke rest några som helst hinder eller ställt några villkor för installationerna.

Vissa beröringspunkter med detta problem har den framställning till Kungl. Maj:t, som den 10 november 1960 gjordes av Svenska stadsförbundet m. fl. organisationer och vari bl. a. hemställdes, att huvudmannens rätt

att träffa avtal om de administrativa och tekniska villkoren för anslutning till och brukande av allmän vatten- och avloppsanläggning stadfästes.

Med stöd av det anförda får vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning om villkoren för meddelande av tillstånd att förändra vattnets kemiska beskaffenhet i allmän vattenledning eller därtill ansluten ledning.

Stockholm i januari 1962

Eric Svenning

Einar Henningsson

Nr 57

Av herrar **Börjesson** i Falköping och **Larsson** i Luttra, om *upphävande av skyldigheten att utfärda särskilda lagfartsbevis m. m.*

Enligt 11 § lagfartsförordningen skall, då lagfart beviljats, utfärdas lagfartsbevis, som skall innehålla uppgifter om fångtet och, vid köp, om köpeskillningens storlek. Jämlikt 9 § lagen den 3 juni 1932 med särskilda bestämmelser om handläggning av inskrivningsärenden skall om inskrivningsdomarens beslut meddelas bevis, som tecknas å fångeshandlingen. Därjämte föreskrives i samma paragraf att då lagfart beviljas skall särskilt lagfartsbevis utfärdas »enligt vad därom är stadgat», d. v. s. enligt ovan nämnda 11 § lagfartsförordningen. På grund av nämnda stadganden utfärdas dubbla bevis om varje beviljad lagfart, nämligen ett bevis tecknat å fångeshandlingen och ett särskilt lagfartsbevis. Båda bevisen innehåller uppgift om att förvärvaren på grund av fångeshandlingen beviljats lagfart å fastigheten i fråga. Det särskilda lagfartsbeviset tjänar sålunda icke något praktiskt syfte, och trots att förvärvaren erhållit lagfartsbevis, kan han som bekant i en rättegång frändömas fastigheten. De särskilda lagfartsbevisen, liksom även bevisen om inskrivning av tomträtt och vattenfallsrätt, torde därför vara onödiga. Beviset om åtgärden i fråga framgår av beviset å handlingen, och något annat bevis torde ej behövas vid framtida överlåtelse av fastigheten. Särskilt må anmärkas, att myndigheterna ej kräver företeende av lagfartsbeviset, när lagfart ånyo sökes. Att de särskilda lagfartsbevisen är onödiga torde även framgå därav att särskilda bevis ej utfärdas om beviljande av inteckning. I fråga om inteckningar